

СХВАЛЕНО

Педагогічною радою
Ужгородської ДМШ № 1
ім. П.І.Чайковського

Протокол

від 27.08.2019 № 1

ЗАТВЕРДЖЕНО
Директор Ужгородської
ДМШ № 1
ім. П.І.Чайковського
Охрим О.Ю.

наказ від 28.08.2019 № 91/08/102

НАСКРІЗНА ОСВІТНЯ ПРОГРАМА
Ужгородської ДМШ № 1 ім. П.І.Чайковського

Рівень мистецької освіти – «Початкова мистецька освіта»

Вид мистецтва – «Музичне мистецтво»

Термін навчання – 6 років

Інструментальні класи

(фортепіано, скрипка, віолончель, флейта, кларнет, саксофон, гобой,
фагот, труба, валторна, тромбон, туба, ксилофон, барабани, домра, гітара,
баян, акордеон)

ПОГОДЖЕНО

Начальник управління
у справах культури, молоді
та спорту Ужгородської міської ради
Василиндра О.М.

Ужгород
2019

Загальні положення

Наскрізна освітня програма середнього (базового) підрівня початкової мистецької освіти з музичного мистецтва початкового професійного спрямування (далі – наскрізна освітня програма) є власною освітньою програмою розробленою закладом та являється документом, який визначає загальний нормативний зміст, основні засади й підходи до організації освітнього процесу, мету навчання, перелік освітніх компонентів (навчальних дисциплін та контрольних заходів), їх логічну послідовність та обсяг навчального навантаження, що забезпечує набуття учнями обов'язкових результатів навчання (компетентностей) з музичного мистецтва.

Наскрізна освітня програма розроблена згідно частини сьомої статті 21, частини третьої статті 33 Закону України «Про освіту», статті 16 Закону України «Про позашкільну освіту», Концепції сучасної мистецької школи, затвердженої наказом Міністерства культури України від 20 грудня 2017 № 1433, з урахуванням Типової освітньої програми елементарного підрівня початкової мистецької освіти з музичного мистецтва та Типової освітньої програми середнього (базового) підрівня початкової мистецької освіти з музичного мистецтва початкового професійного спрямування (Наказ Міністерства культури України від 24.04.2019 №352; від 23.07.2019 №562)

Наскрізна освітня програма розроблена школою в межах своєї автономії для здійснення освітнього процесу за власною освітньою програмою, розробленою з урахуванням типових освітніх програм елементарного підрівня та середнього (базового) підрівня початкової мистецької освіти з музичного мистецтва початкового професійного спрямування та використана мистецькою школою з метою надання учням початкової мистецької освіти для досягнення ними визначених цією програмою нормативних результатів навчання.

Наскрізна програма містить передбачені типовими програмами нормативний зміст (освітні компоненти), обсяг, компетентності, результати навчання та може відрізнятися від типових програм послідовністю викладення навчального матеріалу, обсягом його вивчення в бік збільшення, наявністю додаткових компонентів змісту та результатів або використанням оригінальних форм, методів і засобів навчання.

Нормативний зміст початкової мистецької освіти, визначений цією наскрізною освітньою програмою, є мінімально необхідним для набуття компетентностей середнього (базового) підрівня початкової музичної освіти професійного спрямування.

Опанування програми дає можливість:

- продовжити подальше здобуття музичної освіти професійного спрямування в системі фахової передвищої освіти або на поглибленому підрівні початкової музичної освіти (за наявності).

- застосовувати набуті в процесі навчання компетентності (знання, вміння, навички, розуміння, ставлення) у повсякденному житті для забезпечення естетичних потреб особистості, у тому числі через індивідуальну мистецько-творчу виконавську діяльність.

Наскрізна освітня програма визначає види навчальних занять, форми та засоби поточного і підсумкового контролю та рекомендації щодо їх проведення, а також загальні підходи до оцінювання рівня досягнення учнями обов'язкових результатів навчання та конкретизує зазначені позиції з урахуванням потреб і можливостей учнів. Складником освітньої програми мистецької школи є робочий навчальний план, який розробляється на весь строк навчання за програмою та містить усі передбачені нею освітні компоненти з можливістю реалізувати варіативність змісту освіти.

Мета наскрізної освітньої програми – узагальнення та систематизація нормативного змісту навчання в логічній послідовності для досягнення учнями визначених нормативних результатів навчання шляхом застосування комплексу музично-педагогічних методів, підходів та інструментів.

Дана освітня програма побудована з урахуванням таких **принципів**:

- узгодження цілей, змісту та очікуваних результатів;
- доступності та практичної спрямованості змісту навчання;
- наступності та перспективності навчання;
- логічної послідовності опанування змісту і достатності обсягу навчання та освітніх компонентів для набуття учнями нормативних результатів навчання;

- надання можливості для адаптації до індивідуальних особливостей, потреб та інтересів учнів.

Мета опанування нормативного змісту програми – формування теоретичних, теоретико-практичних та виконавських компетентностей, мотивування до продовження здобуття мистецької освіти на наступних рівнях та індивідуальної мистецько-виконавської діяльності.

Для досягнення поставленої мети передбачається виконання таких **завдань**:

- формування практичних навичок володіння інструментом, засобами музичної виразності під час створення художніх музичних образів;

- розвиток навичок художньо-образного мислення як способу застосування мови музичного мистецтва;

- засвоєння творів видатних представників українського та світового музичного мистецтва, усвідомлення їх художнього змісту та естетичного значення;

- формування здатності здійснювати самостійний відбір та аналіз художніх музичних творів, спираючись на отримані виконавські навички та музично-теоретичні знання;

- вироблення мотивації учнів до самостійного навчання мистецтву, творчого розвитку шляхом залучення до прослуховування, вивчення та виконання музичних творів української та світової спадщини.

Нормативний строк навчання за наскрізною освітньою програмою становить 6 років для учнів, які розпочали навчання у 9-10 років. У разі зарахування на навчання за наскрізною освітньою програмою учнів старшого віку, ніж 9-10 років, тривалість (в роках) опанування освітньої програми (нормативний строк здобуття освіти) може бути зменшено не більше як на 2 роки.

Особи з особливими освітніми потребами також можуть здобувати початкову мистецьку освіту середнього (базового) підрівня за цією освітньою програмою. Тривалість опанування освітньої програми учнями з числа осіб з особливими освітніми потребами визначається індивідуальним темпом набуття відповідних компетентностей та може бути збільшеною.

Основною формою здобуття початкової мистецької освіти за цією освітньою програмою є очна форма.

Вимоги до осіб, які можуть розпочинати навчання за освітньою програмою. Розпочати навчання за освітньою програмою може особа будь-якого віку, яка при вступі повинна заспівати будь-яку пісню, повторити нескладний ритм (плескаючи в долоні), нескладну мелодію.

Основною **формою організації освітнього** процесу є урок – груповий або індивідуальний. Форми організації освітнього процесу можуть бути уточнені та розширені у змісті окремих навчальних дисциплін та не повинні бути перешкодою до виконання вимог до навчальних результатів, визначених освітньою програмою. Форми і методи навчання, види уроків та іншої навчальної діяльності викладач може обирати самостійно, враховуючи конкретні умови роботи і забезпечуючи водночас набуття учнями компетентностей, визначених навчальними програмами з окремих навчальних дисциплін.

Наповнюваність груп для проведення групових занять з навчальних дисциплін становить:

- «Сольфеджіо» – 6-8 осіб;
- «Музична література» – 6-8 осіб;
- «Інструментальний ансамбль» – від 2 до 12 осіб (відповідно до складу);
- «Оркестр» (групи оркестру) – в середньому 6 осіб (відповідно до складу);
- «Хор» (групи хору) – 8-10 осіб.

У разі неможливості сформувати групу у зв'язку з недостатністю або перевищенням контингенту учнів відносно зазначених нормативів допускається відхилення по наповнюваності груп у той чи інший бік не більше як на 20%. У разі значного перевищення контингенту (понад 20%) поділ на групи загальної кількості учнів відповідного року навчання здійснюється відповідно до менших значень.

У разі неможливості сформувати групу у зв'язку з недостатністю або перевищенням кількості учнів відносно зазначених нормативів допускається відхилення по наповнюваності груп у той чи інший бік не більше як на 20%.

У разі значного перевищення контингенту (понад 20%) поділ на групи загальної кількості учнів відповідного року навчання здійснюється відповідно до менших значень.

Контроль і оцінювання навчальних досягнень учнів здійснюються на основі систематичного відстеження їхнього індивідуального розвитку у процесі навчання. Мета контролю полягає у пошуку ефективних шляхів досягнення навчальних результатів кожного/кожної учня/учениці.

Упродовж навчання учні шкільного віку за підтримки викладачів удосконалюють компетентності самоконтролю, саморефлексії і самооцінювання, що сприяє утвердженню розуміння власної відповідальності, розвитку інтересу, своєчасному виявленню прогалин у знаннях, уміннях, навичках, розумінні, ставленні та їх корекції.

Вимоги до очікуваних результатів навчання та компетентностей учнів використовуються для організації постійного спостереження за навчальним поступом. Оцінювання навчальних досягнень здійснюється як за одиничні завдання, так і за прогрес в опануванні дисципліни в цілому. Досягнення учня/учениці оцінюються відносно його/її навчального прогресу.

Для оцінювання рівня навчальних досягнень учнів (нормативних результатів навчання) застосовуються форми поточного та підсумкового контролю.

Поточний контроль здійснюється кожним викладачем упродовж навчального року за підсумками опанування модулів кожної навчальної дисципліни з метою оперативного моніторингу результативності навчання учня/учениці та коригування педагогічних прийомів і методів, що застосовує до нього/неї викладач. Періодичність та строки поточного контролю визначаються робочою програмою з навчальної дисципліни.

Підсумковий контроль здійснюється по завершенню кожного року навчання у формі річного комплексного контрольного заходу, який включає результати навчання за всіма компонентами, передбаченими освітньою програмою, в межах визначених навчальними програмами дисциплін обов'язкових результатів навчання.

Наприкінці шостого року навчання здійснюється підсумковий контроль за освітніми компонентами:

1. «Музичний інструмент» – у формі іспиту.
2. «Сольфеджіо» та «Музична література» – у формі комплексного іспиту з виконанням творчого завдання.
3. «Хор» / «Інструментальний ансамбль (оркестр)» – у формі публічного колективного виступу.

За результатами підсумкового контролю у разі демонстрування учнем/ученицею результатів навчання, передбачених наскрізною освітньою програмою школи, йому/їй видається свідоцтво про початкову мистецьку освіту середнього (базового) підрівня початкового професійного спрямування (про закінчення мистецької школи).

Для визначення міри досягнення учнями результатів навчання середнього (базового) підрівня початкової мистецької освіти застосовується **бальне оцінювання**, яке передбачає виставлення балів (оцінок) у цифровому (числовому) виразі.

Бальне оцінювання передбачає поділ досягнутих результатів на 4 рівня:

1. Початковий (1-3 бали);
2. Середній (4-6 бали);
3. Достатній (7-9 балів);
4. Високий (10-12 балів).

Форми, види, зміст та строки проведення поточного та підсумкового контролю навчальних досягнень учнів конкретизуються робочих навчальних програмах дисциплін.

Оцінювання на шостому році навчання передбачає зіставлення навчальних досягнень учнів з конкретними очікуваними результатами навчання, визначеними власною освітньою програмою мистецької школи та навчальними програмами дисциплін, які опановував/опанувала учень/учениця.

Учні, які досягли результатів навчання, визначених освітньою програмою школи, можуть бути рекомендовані до подальшого здобуття музичної освіти в системі фахової передвищої освіти або на поглибленому підрівні початкової мистецької освіти (за наявності).

Для забезпечення навчальних результатів учнів за освітньою програмою мистецької школи комплектуються необхідними **обов'язковими засобами, навчальним обладнанням та іншими ресурсами** відповідно до профілю та напряму роботи за нормативами згідно з Нормативами матеріально-технічного забезпечення мистецьких шкіл, затверджених наказом Міністерства культури України від 19.06.2014 № 475 (зі змінами). Цей перелік може бути доповнений залежно від потреб школи.

Нормативні результати та зміст (цілі) навчання

Опанування нормативного змісту навчання за типовою освітньою програмою передбачає досягнення таких обов'язкових результатів навчання:

Вид компетентності	Зміст (цілі) навчання	Очікувані результати навчання
1. Загальна інтегрована компетентність	Стійкий інтерес до музичного мистецтва, його пізнання та практичного засвоєння. Самостійне опанування навчального матеріалу	Виявляє стійке зацікавлення музичним мистецтвом, прагне до постійного розширення та удосконалення засвоєних навичок і вмінь. Демонструє володіння програмним репертуаром. Самостійно виконує навчальні завдання, розбирає та виконує напам'ять програмні музичні твори.

	<p>відповідної складності (за програмними вимогами). Об'єктивне самооцінювання власних творчих результатів. Здатність до подальшого навчання та опанування мистецьких практик.</p>	<p>Об'єктивно оцінює результати своєї навчальної діяльності. З розумінням ставиться до зауважень, вміє виправляти помилки. Бере участь у учнівських конкурсах з його фаху. Готовий до здобуття фахової передвищої мистецької освіти. Спілкується державною мовою в групі, колективі, з викладачем (концертмейстером).</p>
2. Музично-виконавська компетентність	<p>Розвиток та вдосконалення технічних можливостей виконавського апарату (згідно з навчальною програмою). Формування розвинутого музичного мислення в процесі виконавського інтонування музичного твору відповідно до задуму автора. Виконання творів різних жанрів відповідного рівня складності з усвідомленим узгодженням їх технічної та художньої складових.</p>	<p>Під час гри на інструменті демонструє добре організований та відповідно розвинений виконавський апарат. Демонструє культуру звуковидобування, звукоутворення та усвідомленого інтонування на основі постійного слухового контролю. Демонструє належний рівень виконавської техніки. Втілює художній образ музичного твору з усвідомленим та узгодженим застосуванням визначених засобів музичної виразності. Під час гри демонструє розуміння стилістичних особливостей твору через відповідне емоційне включення та виконавську техніку. Виконує твори різного характеру, жанру, форми з усвідомленим узгодженням їх технічної та художньої складових (в межах, передбачених навчальною програмою дисципліни «Музичний інструмент»).</p>
3. Теоретично-практична	<p>Усвідомлене сприйняття творів</p>	<p>Знає видатних представників українського та світового</p>

компетентність	<p>професійного музичного мистецтва різних епох та музичного фольклору.</p> <p>Удосконалення термінологічного словника учня в музичному мистецтві.</p> <p>Аналіз засобів музичної виразності та структурних елементів музичної мови з метою всебічного розвитку музичного слуху та подальшого усвідомленого виконання музичних творів.</p> <p>Удосконалення використання засобів музичної мови.</p>	<p>музичного мистецтва різних епох (їх творчі портрети, стислий огляд творчості, окремі значні твори), виявляє розуміння зв'язку їх творчості з історичною епохою та загальними рисами мистецького стилю (бароко, класицизм, романтизм, модернізм, сучасність).</p> <p>Розуміє художню виразність музичних творів завдяки теоретичному та практичному засвоєнню базових елементів музичної мови: вміє термінологічно визначати, будувати, інтонувати, грати на інструменті, визначати на слух та аналізувати лади, інтервали, акорди, ритмічні фігури, структурні елементи музичної мови; вміє розрізняти й визначати музичний розмір, темп і динаміку; володіє технікою диригування у простих і складних розмірах (в межах, передбачених навчальною програмою дисципліни «Сольфеджіо»). Має поняття про тональну систему музики (кварто-квінтове коло), транспонування.</p> <p>Володіє навичкою співу нот з листа. Вміє записувати одноголосну мелодію (знайому та незнайому) відповідного рівня складності.</p> <p>Виявляє розуміння особливостей різних музичних жанрів та форм, вміє навести приклади з творів українських та зарубіжних композиторів. Володіє основами елементарного аналізу музичного твору (визначає характер, художні образи твору,</p>
----------------	---	---

		<p>фіксує їх видозміни протягом твору; визначає лад, тональність, вивчені інтервали, акорди, фактуру; музичні форми). Демонструє творчі навички: створення мелодії з використанням певних особливостей (ладу, тональності, ритмічного малюнку, інтервалів, акордів, жанрових ознак тощо), другого голосу чи підголоску, гармонічного супроводу; підбирає мелодії по слуху, пише двоголосний диктант.</p>
4. Компетентність колективної взаємодії в мистецтві	<p>Виконання програмних творів в ансамблі, оркестрі, хорі. Усвідомлення ролі та відповідальності кожного учасника колективу в досягненні спільного результату.</p>	<p>Виконує програмні твори у колективі (ансамблі, оркестрі, хорі) з учнями свого або інших фахів; усвідомлює загальний художній образ, характер музичного твору та роль окремої виконуваної партії у спільному результаті колективного музикування. Узгоджує та координує власні виконавські дії з іншими учасниками ансамблю. Демонструє розуміння своєї ролі у виконавському колективі та особистої відповідальності за спільний результат виконання.</p>
5. Компетентність з публічного музичного виступу	<p>Культура публічного мистецького виступу; зосередженість, позитивний настрій, упевненість відповідно до концертної комунікативної ситуації. Готовність виступати перед аудиторією, бажання</p>	<p>Дотримується сценічної культури у поведінці та зовнішньому вигляді. Демонструє виконавську майстерність на сцені, захоплення процесом виконання. Впевнено виступає перед аудиторією, володіє артистичною свободою та вмінням демонструвати виконавські емоції відповідно до художнього образу та авторського задуму музичного твору. Володіє сценічною</p>

	демонструвати власні виконавські досягнення.	витримкою, у випадку помилки не втрачає контроль над ситуацією та продовжує виступ.
--	--	---

Конкретні очікувані результати навчання учнів за окремими освітніми компонентами визначаються навчальними програмами дисциплін

Перелік освітніх компонентів: нормативний зміст освіти

Нормативний зміст наскрізної освітньої програми поєднує освітні компоненти інваріантного та варіативного складників, які є однаково обов'язковими для включення до програми навчання учня/учениці і становлять єдиний комплекс освітніх компонентів, опанування яких забезпечує досягнення нормативних результатів навчання.

Інваріантний складник змісту освітньої програми – це мінімальний нормативний складник, який не може бути скороченим і охоплює весь спектр освітніх компонентів, визначених освітньою програмою.

Варіативний складник спрямований на забезпечення індивідуального підходу, в т. ч. індивідуального темпу здобуття освіти, поглиблення фахових компетентностей, забезпечення права вибору освітніх компонентів відповідно до інтересів та потреб учня/учениці та використовується для:

- запровадження факультативів, навчальних дисциплін за вибором, що розширюють компетентності за обраним учнем/ученицею фахом;
- підсилення навчальних дисциплін інваріантного складника;
- репетицій, підготовки до конкурсів, інших публічних виступів, створення концертних програм тощо.

Розподіл годин варіативного складника здійснюється щороку педагогічною радою мистецької школи і відображається в робочому навчальному плані.

Планування та організації освітнього процесу.

Нормативний зміст освітньої програми конкретизується у навчальному плані, який деталізує зміст і структуру освітнього процесу.

У навчальному плані зазначаються дисципліни, викладання яких потребує супроводу концертмейстера та зазначаються особливості розрахунку навчального навантаження.

Планування вивчення навчальних дисциплін у межах варіативного складника.

Розподіл годин, передбачених для реалізації варіативного складника освітньої програми, здійснюється залежно від поставлених викладачем педагогічних цілей та підходів школи щодо організації освітнього процесу в наступний спосіб:

- 1) запровадження факультативів, навчальних дисциплін за вибором, що розширюють компетентності за обраним учнем/ученицею фахом тощо.

Зокрема, факультативами, навчальними дисциплінами за вибором можуть бути: ансамбль, композиторська творчість, основи імпровізації,

основи аранжування, елементарна теорія музики, основи гармонії, постановка музичних вистав, ритміка/сценічний рух, тощо.

Обсяг годин на вивчення та послідовність викладання факультативів і навчальних дисциплін за вибором визначається з урахуванням доцільності та забезпечення досягнення учнем/ученицею необхідних додаткових навчальних результатів.

2) планування щотижнево або сукупно раз на місяць чи на півроку проведення репетицій (у тому числі зведених), підготовки до конкурсів, інших публічних виступів, створення концертних програм тощо.

При розподілі обсягу навчального навантаження на цілі, зазначені в цьому пункті, необхідно враховувати, що загальний відведений обсяг може бути теж поділений на частини за видами діяльності.

Увесь перерозподіл годин фіксується в робочому навчальному плані, який щорічно затверджується директором школи.

Інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти

Система внутрішнього забезпечення якості складається з наступних компонентів:

- кадрове забезпечення освітньої діяльності;
- навчально-методичне забезпечення освітньої діяльності;
- матеріально-технічне забезпечення освітньої діяльності;
- якість проведення навчальних занять;
- моніторинг досягнення учнями результатів навчання (компетентностей);
- виконання норм законодавства щодо ведення освітнього процесу державною мовою;
- моніторинг відвідування учнями навчальних занять, передбачених навчальним планом та завершення повного курсу навчання.

Завдання системи внутрішнього забезпечення якості освіти:

- оновлення методичної бази освітньої діяльності;
- контроль за виконанням навчальних планів та освітньої програми, якістю знань, умінь і навичок учнів, розробка рекомендацій щодо їх покращення;
- моніторинг та оптимізація соціально-психологічного середовища закладу освіти;
- створення необхідних умов для підвищення фахового кваліфікаційного рівня педагогічних працівників;
- забезпечення публічного висвітлення інформації про освітню діяльність мистецької школи;
- моніторинг та покращення соціально-психологічного середовища закладу мистецької освіти (контроль та поточне коригування взаємодії викладача й учня в організації і забезпеченні освітнього процесу);

Моніторингові дослідження навчальних досягнень на шкільному рівні проводяться шляхом поточного та підсумкового контролю якості засвоєння знань, рекомендаціями щодо їх проведення та передбачають збирання первинних даних, аналіз і оцінку досягнень учнями результатів навчання (компетентностей), формування і ведення бази даних, завдань, тестів іншого інструментарію, для оцінки якості освітньої діяльності закладів початкової мистецької освіти та (або) якості освіти та визначення якості та ефективності роботи педагогічних працівників.

НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

до освітньої програми

рівень освіти – початкова мистецька освіта,

наскрізна, строк навчання – 6 років

Навчальні дисципліни (освітні компоненти)	Кількість навчальних годин на тиждень (усього годин) за роками навчання						Усього годин	Періодичність підсумкового контролю. Форма підсумкового контролю на завершення навчання за програмою
	1-й рік	2-й рік	3-й рік	4-й рік	5-й рік	6-й рік		
	Музичний інструмент	2	2	2	2	2		
Музична грамота та практичне музикування (групові заняття)	1	1,5	-	-	-	-	87,5	Щорічний. Комплексний іспит-співбесіда з виконанням творчого завдання
Сольфеджіо	-	-	1,5	1,5	1,5	2	227,5	
Музична література (групові заняття)	-	1,5	1,5	1,5	1,5	2	280	Щорічний. Комплексний іспит-співбесіда з виконанням творчого завдання
Хор/ інструментальний ансамбль (оркестр)	1	3	3	3	3	3	560	Щорічний. Концертний виступ-іспит

Варіативний складник (читання з листа, основи імпровізації, композиція, ансамбль малих форм, додатковий музичний інструмент, тощо)	1	1	1	1	1	1	210	Щорічний. Відповідно до навчальних програм
Усього годин на тиждень	5	9	9	9	9	10	x	x
Усього годин на навчальний рік	175	315	315	315	315	350	1785	x

Назва освітнього компонента	Мінімальний обсяг навчального навантаження на одного/одну учня/ученицю на весь строк навчання, годин
Інваріантний складник	
Музичний інструмент, усього	420
Музична грамота та практичне музикування, усього	87,5
Сольфеджіо	227,5
Музична література	280
Хор / інструментальний ансамбль (колективне музикування), усього	560
Варіативний складник, усього	210
Загальний обсяг навчального навантаження на одного/одну учня/ученицю на весь строк навчання за освітньою програмою (4 роки) за стандартом, усього (та середня кількість годин тижневого навантаження)	1785

Крім годин, зазначених у робочому навчальному плані, слід передбачити:

- педагогічні та концертмейстерські (за потреби музичного супроводу) години для зведених уроків з учнівськими колективами: з хорами, оркестрами, ансамблями /великими за складом/ – 4 години на місяць (окремо по кожному колективу);
- концертмейстерські години для уроків з ансамблями /великими за складом/ за потреби музичного супроводу (окремо по кожній групі), з групами хорів (окремо по кожній групі); на предмети за вибором: «Ансамбль» (окремо по кожному ансамблю малої форми) за потреби музичного супроводу, "Акомпанемент", "Ритміка" , – 100% годин згідно